

KULTURUTSKOTTETS BETÄNKANDE 16/2001 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och 10 a § militärunderstödslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 9 oktober 2001 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om studiestöd och 10 a § militärunderstödslagen (RP 166/2001 rd) till kulturutskottet för beredning.

Lagmotion

I samband med propositionen har utskottet behandlat en lagmotion med förslag till lag om ändring av 2 och 16 a § lagen om studiestöd (LM 11/2001 rd — Matti Väistö / cent), som remitterades till utskottet den 7 mars 2001.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultative tjänstemannen Leena Koskinen, undervisningsministeriet
- förmånschef Paula Viljanen, Folkpensionsanstalten
- forskare Tarja Kallonen, Bankföreningen i Finland
- socialpolitikansvariga Piia Mäkilä, Förbundet för studentkåren vid yrkeshögskolorna i Finland r.f.
- socialpolitiske sekreteraren Jukka Pajarinen, Finlands studentkårers förbund FSF r.f.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONEN

Propositionen

I propositionen föreslås att bestämmelserna om statsborgen för studielån i lagen om studiestöd ändras så att kredituppgifterna om studerande som anholder om statsborgen för studielån granskas innan borgen beviljas. Vidare föreslås det att bestämmelserna om kapitalisering av räntan på studielån ändras så att låntagaren betalar en del av räntan redan under studietiden och den förfallna räntan på ett studielån läggs till kapitalet redan under terminen närmast efter den termin som den studerande får studiestödet.

Vidare föreslår regeringen att bestämmelserna om ränteunderstöd för studielån ändras så att

bara försämrade betalningsförmåga hos låntagaren, utan att skälen till detta särskilt utreds, utgör grunden för beviljande av ränteunderstöd. Låntagarens genomsnittliga skattepliktiga inkomster under de fyra månaderna före den månad räntan förfaller skall beaktas när ränteunderstöd beviljas. Räntor som förfallit under högst fem halvårsperioder skall kunna betalas i ränteunderstöd. Vidare föreslås det att de räntor på studielån enligt den upphävda lagen om studiestöd som förfaller under tjänstgöringstiden betalas som militärunderstöd enligt militärunderstödslagen. Dessutom förtydligas definitionen på make i lagen om studiestöd.

Den föreslagna ändringen av lagen om studiestöd avses träda i kraft den 1 januari 2002. Men kredituppgifterna granskas första gången när studerande ansöker om statsborgen för läsåret 2002—2003. Bestämmelserna om ränteunderstöd i den upphävda lagen om studiestöd tillämpas fortfarande på ansökningar om ränteunderstöd för räntor som förfaller till betalning i mars 2002 när det gäller lån som har beviljats med stöd av den upphävda lagen. De nya bestämmelserna om ränteunderstöd i lagen om studiestöd tillämpas sålunda första gången på ansökningar om ränteunderstöd för räntor som förfaller till betalning i september 2002 när det gäller lån som beviljats med stöd av den upphävda lagen om studiestöd. Under studietiden skall de stude-

rande betala en del av räntorna på studielånet avseende de studielån som beviljas första gången för läsåret 2003—2004. Den föreslagna ändringen av militärunderstödslagen avses träda i kraft den 1 juni 2002.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2002 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagmotionen

I lagmotion LM 11/2001 rd föreslås att lagen om studiestöd ändras så att räntor som förfallit på ett studielån betalas ur statens medel utan återbetalningsskyldighet också när låntagaren har rätt att få sjukdagpenning.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Av de orsaker som nämns i propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet förslaget nödvändigt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslagen med följande anmärkningar.

Det primära syftet med propositionen är att minska det studielånebelopp som staten i egenkap av borgensman måste betala. På senare år har statens utgifter för borgensansvar ökat avsevärt. På 1980-talet uppgick det årliga beloppet till cirka 20 miljoner mark. I slutet av 1994 var beloppet uppe i 399,7 miljoner mark och i slutet av 2000 hela 907 miljoner mark. Att låntagarna inte reglerar sina studielån beror till största delen på att de har problem med försörjningen efter studierna. Problemen beror bland annat på svårigheter att få arbete, att de bildat familj och skaffat bostad.

Enligt utskottet är det viktigt att de föreslagna författningsändringarna åtföljs av en översyn av bankernas och Folkpensionsanstaltens rutiner för studielån, åtgärder för att öka och förbättra informationen om studielån och insatser för att påverka föreställningarna och attityderna om lån främst genom bättre ekonomisk fostran i praktiken.

Huvudregeln i propositionen är att statsborgen inte beviljas för studielån om den studerande har registrerats i kreditupplysningsregistret för en betalningsstörning. Utskottet påpekar att statsborgen trots en störning kan beviljas, om betalningsproblemet är en engångsföreteelse, gäller ett litet belopp och det har gått en relativt lång tid efter registreringen eller om personen har reglerat den skuld som registreringen gäller eller om det i övrigt finns särskilda skäl för att bevilja borgen. Utskottet anser förslaget vara lämpligt med tanke på de studerande.

Vidare påpekar utskottet att den reella nivån på studiepenningen har sjunkit med ungefär 10 procent sedan 1995, vilket gjort att de studerande alltmer förvärvsarbetar. När den allmänna intentionen samtidigt är att effektivisera studierna och få de studerande att avsluta sina studier för att studietiderna skall förkortas, anser utskottet att konsekvenserna av studiestödsnivån bör utvärderas i relation till dessa ambitioner.

Vid utfrågningen av de sakkunniga kom det fram en del synpunkter på den planerade ändringen av förordningen om studiestöd. En arbetsgrupp inom undervisningsministeriet har som en metod att minska studiestödsbeloppet föreslagit att de studerande skall få ta ut lånen i fler

poster per termin. Förslaget går ut på att högskolestuderande skulle få ta ut lånet i två rater och andra studerande i fyra rater per läsår. Studerande måste ibland göra engångsköp med hjälp av studielån som är mycket stora med beaktande av deras ekonomiska resurser, påpekar utskottet. Ett exempel på sådana utgifter är garantiavgifter för hyresbostäder. Speciellt i början av studierna har de studerande dessutom en rad större utgifter. Dessutom bör det noteras att utgifterna för att ta ut studielån stiger när beloppet tas ut i flera delar. Då minskar de studerandes disponibla medel. Dessa situationer bör beaktas när en ändring av förordningen bereds, understryker ut-

skottet. Av dessa skäl anser utskottet det motiverat att också andra studerande än högskolestuderande får ta ut sitt studielån i två poster.

Utskottet ställer sig avböjande till lagmotionen.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår kulturutskottet vördsamt

att lagförslagen godkänns utan ändringar och

att lagmotion LM 11/2001 rd förkastas.

Helsingfors den 20 november 2001

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kaarina Dromberg /saml
vordf. Jukka Gustafsson /sd
medl. Tapio Karjalainen /sd
Tanja Karpela /cent
Jyrki Katainen /saml
Inkeri Kerola /cent
Timo E. Korva /cent
Irina Krohn /gröna

Markku Markkula /saml
Margareta Pietikäinen /sv
Osmo Puhakka /cent
Leena Rauhala /kd
Säde Tahvanainen /sd
Ilkka Taipale /sd
Pia Viitanen /sd.

Sekreterare vid behandlingen i utskottet var

utskottsrådet Marjo Hakkila.

KuUB 16/2001 rd — RP 166/2001 rd